

«Jeg er et menneske og kan
ikke leve som dette»

Kartlegging av papirløse migranter i Agder

Kunnskap for et bedre samfunn

I Oxford Research utvikler vi kunnskap for et bedre samfunn ved å kombinere kompetansen vår innen forskning, strategi og kommunikasjon.

Vi gjennomfører undersøkelser, analyser og evalueringer på tvers av fagområder og på en rekke tematiske felt, inkludert nærings- og regionalutvikling, velferdsområdet, arbeidsmarkeds- og utdanningsområdet samt innen forsknings- og innovasjonssystemer.

Vi legger til rette for implementerings- og endringsprosesser basert på utfallet av utredningene og analysene våre.

Oxford Research AS ble etablert i Norge i 2004, og inngår i en rekke Oxford Research-selskaper. Selskapene har felles visjon og samarbeider der det gir merverdi for våre oppdragsgivere.

Vi er miljøfyrtårnsertifisert

Miljøfyrtårn er et anerkjent og effektivt verktøy for sertifisering og miljøledelse, og Norges mest brukte sertifikat for virksomheter som vil dokumentere sin miljøinnsats og vise samfunnsansvar. Som Miljøfyrtårn bidrar vi også til å oppnå flere av FNs bærekraftsmål.

Oxford Research AS

Østre Strandgate 12

4610 Kristiansand

Norge

(+47) 40 00 57 93

post@oxford.no www.oxford.no

Oppdragsgiver

Agder fylkeskommune

Prosjektperiode

Januar – april 2025

Prosjektteam

Sjefsanalytiker ph.d. Elisabet Sørfjorddal Hauge (prosjektleder)

Senioranalytiker ph.d. Lena Bjørlo
Analytiker Marte Birkedal Austenå

Senioranalytiker Iselin Bøge Rom
(kvalitetssikrer)



The **Venn-diagram** is a stylistic representation of Oxford Research's efforts to combine competences in research, strategy and communication, in providing knowledge for a better society.

Innholdsfortegnelse

Sammendrag av hovedfunn fra kartleggingen	1
1. Om prosjektet	2
1.1 Avgrensning og begreper	2
1.2 Metode	4
2. Antallet papirløse migranter	6
3. Livssituasjon	7
3.1 Bosted og bolig.....	8
3.2 Familie og venner	9
3.3 Helse	11
3.4 Jobb, skole og økonomi	12
3.5 Fritid	14
3.6 Trygghet	15
3.7 Framtidsdrømmer.....	17
4. Tiltak	20
4.1 Tiltak som finnes i Agder	20
4.2 Fylkeskommunens handlingsrom.....	21
Litteraturliste	24
Vedlegg	27

Sammendrag av hovedfunn fra kartleggingen

Denne rapporten kartlegger livssituasjonen til papirløse migranter i Agder. Målsettingen har vært å belyse hvem disse migrantene er, hvordan deres hverdag arter seg, og hvilke tiltak som kan bedre deres situasjon. Rapporten bygger på kvalitative intervjuer med tre papirløse migranter som vi har gitt de fiktive navnene Grace, Noah og George, samt informanter fra frivillige organisasjoner og kommunale aktører. Migrantenes fortellinger gir innblikk i liv preget av mangel på rettigheter, uforutsigbarhet og sosial ekskludering. Uten tilgang til arbeid, helsehjelp og offentlige tjenester, er de papirløse i stor grad avhengige av private nettverk og frivillig innsats for å overleve og for å ha et verdig liv.

Ulike kilder anslår at det dreier seg om mellom 50 og 70 personer i Agder. Det er viktig å understreke at det finnes ingen presis oversikt over hvor mange papirløse som oppholder seg i regionen. Informantene beskriver en tilværelse i stillstand – uten mulighet til å planlegge fremtiden, men med et sterkt ønske om å leve et normalt liv. Deres framtidsdrømmer handler om grunnleggende forhold som arbeid, trygghet, bolig, helse og sosial tilhørighet. Fritiden preges av isolasjon og begrensede muligheter for deltakelse, og hverdagen styres i stor grad av frykt for oppdagelse og retur.

Rapporten peker på at det i dag finnes få tiltak rettet mot denne gruppen i Agder. Migrantene og de frivillige aktørene vi har intervjuet, har imidlertid en rekke forslag til tiltak som kan bidra til å øke livskvaliteten. Blant disse nevnes styrket helsetilbud, hjelp til transport, tilgang til språk- og samfunnsopplæring, lavterskeltiltak for sosial deltakelse og juridisk veiledning. Erfaringer fra Vestland fylkeskommune, hvor ulike tiltak for å øke papirløses livskvalitet er iverksatt, viser at selv små tiltak kan ha stor betydning for deres livskvalitet og evne til å ta grep om egen situasjon.

Rapporten understreker også behovet for bedre samordning og tydeligere rollefordeling mellom stat, fylke, kommune og sivilsamfunn.

1. Om prosjektet

Det oppholder det seg et ukjent antall personer uten gyldig oppholdstillatelse i Norge. Mangelen på lovlig opphold medfører en juridisk plikt til å forlate landet. Til tross for denne plikten, er det flere personer som, av ulike årsaker, velger å bli værende i landet. I denne rapporten blir disse informantene omtalt som papirløse migranter. Disse migrantene omfattes derfor ikke av integreringsloven (Lov om integrering gjennom opplæring, utdanning og arbeid av 2020 nr. 76).

Formålet med dette prosjektet har vært å kartlegge livssituasjonen til papirløse migranter i Agder.

Kartleggingen har belyst tre problemstillinger:

1. Hvor mange papirløse migranter bor i Agder, og hvem er de?
2. Hvordan er livssituasjonen til papirløse migranter i Agder?
3. Hvilke tiltak kan iverksettes for å bedre deres livssituasjon?

Vi understreker at kartleggingens mandat **ikke** var å kartlegge eller vurdere det juridiske aspektet ved migrantenes opphold i Norge. Målet har vært å beskrive migrantenes livssituasjon på generelt grunnlag

1.1 Avgrensning og begreper

En gjennomgang av eksisterende forskningslitteratur, intervjuer med relevante myndigheter og innsamling av informasjon fra informanter i kartleggingen har vist at det brukes mange begreper for å beskrive den aktuelle målgruppen. Betegnelser som «ureturnerbar migrant», «irregulær migrant» og «papirløs migrant» figurerer hyppig. Felles for disse begrepene er at de refererer til individer som oppholder seg i Norge uten gyldig oppholdstillatelse. De tre migrantene som har deltatt i intervjuer, har selv anvendt begrepet «ureturnerbar» om seg selv. Begrepet «ureturnerbar migrant» er imidlertid ikke en offisiell juridisk definisjon i Norge, men brukes for å beskrive personer som har fått endelig avslag på asylsøknad eller annen oppholdstillatelse, men som likevel ikke kan returneres til hjemlandet. Årsakene til at retur er umulig kan være at hjemlandet nekter å ta imot personen, at det ikke finnes fungerende myndigheter i hjemlandet, at situasjonen i hjemlandet gjør retur farlig eller umulig (f.eks. krig, alvorlige menneskerettighetsbrudd) eller at personen mangler nødvendige identitetspapirer.

I en høringsrunde i 2011 om målgruppens tilgang til helsetjenester på vegne av Helse- og omsorgsdepartementet, har kommuner som Stavanger og Trondheim valgt å benytte begrepet «personer uten fast opphold i Norge». Utlendingsdirektoratet (UDI) og Utlendingsnemnda (UNE) benytter konsekvent termen «irregulær migrant». Dette begrepet brukes også i EU-rapporten «Responses to long-term irregularly staying migrants: Practices and challenges in the EU and Norway» (European Migration Network, 2023). Dette begrepet er også anvendt i Fafo-rapporten «Irregulær bistand. En kartlegging av norske storbyers møter med irregulære migranter» (Lillevik og Tyldum, 2020).

I et eksplorativt intervju med en rådgiver fra Vestland fylkeskommune, ble det påpekt at Vestland i de senere år rettet oppmerksomhet mot denne migrantgruppen gjennom konferanser, politiske vedtak og utvikling av tiltak. Informanten fortalte at Vestland fylkeskommune har valgt å referere til målgruppen som "papirløse migranter". Agder fylkesting og Agder fylkeskommune har adoptert dette begrepet. Begrepet brukes blant annet i utlysningen for denne kartleggingen. Oxford Research har derfor besluttet å holde på begrepet «papirløs migrant», eventuelt forkortet til "migranter" i løpende tekst.

Gruppen av papirløse migranter i Norge er en svært sammensatt gruppe. Basert på Hjelde (2010) har vi kategorisert papirløse migranter i tre grupper:

Gruppe 1 består av personer som har fått *endelig avslag* på asylsøknaden sin. Denne gruppen inkluderer både migranter som bor på asylmottak og de som ikke gjør det (Hjelde, 2010). Per februar 2025 bor det 20 personer med utreiseplikt på asylmottak i Agder (UDI, 2024). De som har endelig avslag, men som ikke bor på mottak, kan enten ha reist fra Norge eller oppholde seg ulovlig utenfor mottakene uten å ha informert norske myndigheter. Verken politiet eller Utlendingsdirektoratet (UDI) har oversikt over de som bor utenfor asylmottakene (Politiet, u.å.). Politiets utlendingsenhet har tidligere undersøkt saker der asylsøkere forsvinner fra kjente adresser, ofte i forbindelse med avslag på asylsøknaden. En undersøkelse fra 2017 viser at kun tre prosent av personene som forsvinner fra asylmottak sannsynligvis befant seg i Norge etter at de ble meldt savnet (Politiets utlendingsenhet, 2017).

Gruppe 2 består av personer som har *overskredet visumets varighet* (for eksempel turist-, student-, arbeidstillatelse eller au pair-visum). Med andre ord, personer som tidligere har hatt lovlig opphold i Norge, men som ikke har forlatt landet etter at visumet utløp. Denne gruppen er vanskelig å kartlegge, med mindre personene bor på en kjent adresse (Hjelde, 2010).

Gruppe 3 består av personer som har *ankommet Norge uten å registrere seg hos norske myndigheter* (enten via grensepassering eller med båt). Denne gruppen omfatter personer som har ankommet Norge ulovlig. Dette inkluderer alle udokumenterte og uregistrerte

migranter som befinner seg i landet. Norske myndigheter antar at gruppene i gruppe 3 samlet sett utgjør et relativt lite antall personer (Hjelde, 2010).

Fylkeskommunene er ansvarlig for det regionale integreringsarbeidet og har ansvar for lovpålagte oppgaver som omfatter:

- opplæring i norsk og samfunnskunnskap
- oppfølging av introduksjonsprogram (i samarbeid med kommunene)
- grunnskole og videregående opplæring for voksne som har rett til det

Disse oppgavene gjelder ikke papirløse migranter, fordi de ikke har rettigheter etter integreringsloven.

1.2 Metode

Papirløse migranternes mangel på rettigheter og juridisk status gjør dem til en usynlig gruppe i samfunnet. En stor utfordring for vår kartlegging har nettopp vært manglende oversikt over kartleggingens målgruppe. I tidligere forskning finnes det heller ingen faglig enighet om hvilken kartleggingsmetode som gir best oversikt over antallet papirløse migranter i ulike områder (Zhang, L.-C. 2008, Capps m. fl. 2018). Metodene som brukes for å estimere omfanget av papirløse migranter, er i praksis beheftet med betydelig usikkerhet (Fazel-Zarandi et al., 2018).

Det er likevel mulig å innhente sikre tall for deler av gruppen. For eksempel finnes det sikre tall på antall migranter i Norge og Agder som har fått endelig avslag på asylsøknaden sin, men som fortsatt bor på asylmottak. I feltarbeidet har vi henvendt oss til UDI for å få oversikt over papirløse migranter på mottak. Videre finnes det tall på antallet personer som har fått innreisevisum. Hvor mange som forblir i Norge etter at visumet deres har utløpt, er imidlertid uvisst. Andelen som oppgir falske opplysninger til norske myndigheter eller som ankommer Norge ulovlig, er det i praksis umulig å opparbeide en uttømmende oversikt over.

For å fylle ut oversikten over antallet papirløse migranter og få oversikt over eventuelle tiltak for å bedre deres situasjon, har vi sendt et kartleggings skjema (se vedlegg) til ansvarlige/ledere for flyktningsarbeid i samtlige av Agders kommuner. Tilbakemeldingene fra disse dekker 22 av 25 kommuner.

Grunnet den manglende statistikken på området, har vi basert våre anslag på data fra intervjuer med de ulike informanter. Det gir innsikt i instansers faktiske møter med papirløse migranter. I vårt kartleggingsarbeid har vi derfor beregnet anslagene på hvor mange papirløse migranter det er som oppholder seg i Agder gjennom informasjon fra intervju. Dermed er det de frivillige organisasjonene og migranternes

interesseorganisasjoner som har best oversikt og innsikt i disse migrantenes miljøer. Grunnet oppdragets begrensede finansielle ramme, har prosjektteamet måttet gjøre prioriteringer om hvem det er mest relevant å snakke med.

Datamaterialet er samlet inn gjennom tre komplementære spor. Dette omfatter et kommunespor, hvor det ble sendt ut kartleggings skjemaer til alle kommuner i regionen; et frivillighetsspor, som omfatter intervjuer med frivillige organisasjoner som bekrefter at de er tett på målgruppen; og et innsidespor, som omfatter intervjuer med papirløse migranter selv, for å få et direkte innblikk i deres situasjon. I tillegg til disse tre sporene, var det planlagt et fjerde spor knyttet til svart arbeid. Dette skulle belyses gjennom et fokusgruppeintervju med A-krimsentret og politiet. Ved første henvendelse til leder av A-krimsentret fikk vi bekreftet at disse aktørene ikke er i kontakt med eller har informasjon om papirløse migranter. Med det har verken A-krimsentret eller politiet oversikt over ulovlige migranter som jobber eller oppholder seg i Agder. Dette intervjuet ble derfor ikke gjennomført.

Vi har god oversikt over frivillige organisasjoner i Agder som potensielt har kontakt med papirløse migranter. Flere av de frivillige organisasjonene har allerede ved henvendelse bekreftet at de ikke har papirløse migranter som sitt fokusområde. Flere av kontaktpersonene har imidlertid gitt tips om informanter som kan ha betydningsfull informasjon om målgruppa og potensielle informanter. I tilfellene der frivillige organisasjoner har ledet oss til intervjuer med papirløse migranter, har vår kontaktperson hos den frivillige organisasjonen gitt prosjektleders kontaktinformasjon til migranten. Kontaktpersonen har videreformidlet hva vi ønsker å intervju den papirløse migranten om og premissene om hva det vil si å være informant. Dermed er det migranten selv som har kontaktet prosjektteamet for å avtale intervju. Med fare for å bli sendt ut av landet på kort varsel, er våre tre informanter svært sårbare personer. De tre informantene er derfor anonymisert gjennom fiktive navn og bosted. I noen tilfeller har vi også unnlatt å gjenfortelle deler av deres historier. I slike tilfeller er intervjudata med frivillige hjelpeorganisasjoner brukt for å underbygge beskrivelsene fra migrantenes fortellinger.

I forkant av intervjuene våre med migrantene, hadde vi en hypotese om at papirløse migranter kjenner til hverandre, og at det er et visst nettverk og bekjentskap mellom dem. Dette ble tilbakevist i våre møter med de tre papirløse migrantene. De fortalte at de ikke kjente til andre papirløse migranter. Migrantenes nettverk i Norge består derimot av familie, venner og bekjente som har norsk statsborgerskap. I kartleggingsarbeidet har snøballmetoden¹ med å bruke migrantene som node for å få kontakte med nye informanter derfor vært et kaldt spor. I kartleggingen har vi ikke kunnet etterprøve hvorvidt migrantenes historier og erfaringer stemmer. Vi finner det likevel riktig å understreke at vi opplever de tre informantenes gjenfortellinger som troverdige.

¹ Snøballmetoden er en kartleggingsmetode der du spør informantene om forslag til andre/ flere informanter.

Målgruppen for denne kartleggingen består av særlig sårbare mennesker. Forskningsetikk er særlig viktig ved datainnsamling blant sårbare grupper, og det er i intervjuene lagt stor vekt på å sikre at intervjudeltakerne blir behandlet med respekt og verdighet. Dette gjelder spesielt innsidesporet, som baserer seg på særlig tillitsbaserte relasjoner, og hvor bevissthet rundt forskningsetiske hensyn har vært særlig viktig. Alle intervjuene er gjennomført med informert samtykke, og informantene har på forhånd blitt informert om muligheten til å unnlate å svare på enkelte spørsmål, eller å trekke seg fra intervjuet.

Oppsummert er det gjennomført intervjuer med følgende aktører:

- Ett intervju med Vestland fylkeskommune
- Ett intervju med Gyldengården helsesenter
- Det er gjennomført intervjuer med fem frivillige organisasjoner med avdelinger i Agder²:
 - SEIF
 - Røde Kors
 - Mennesker i Limbo, Agder
 - Batteriet, Kirkens bymisjon
 - Frelsesarmeen
- Det er gjennomført tre intervjuer med papirløse migranter.

2. Antallet papirløse migranter

Dette kapitlet belyser kartleggingens første problemstilling: «Hvor mange papirløse migranter bor i Agder, og hvem er de?» Basert på tidligere statistikk og estimeringer av antallet i Norge, ser det ut som at antallet personer uten lovlig opphold ikke er stort. Tidligere estimater om antallet kan tyde på at antallet papirløse migranter har blitt mindre i løpet av de siste ti år. I 2015 hevdet Norsk organisasjon for asylsøkere (NOAS) at det finnes mellom 3 000 og 5 000 asylsøkere som har oppholdt seg i Norge i over fem år som papirløse, og som ikke kan tvangsreturneres (NOAS, 2015). Politiets utlendingsenhet anslo i mars 2022 at det var i overkant av 1 800 personer med ulovlig opphold i landet. Av disse hadde 1 650 fått endelig avslag på asylsøknaden sin (Politiet, u.å.). NOAS og politiets estimater har ikke vært mulig å bryte ned til fylker.

Per februar 2025 bodde det ifølge UDI 20 papirløse migranter³ på asylmottak. Informasjonen fra UDI viser at det per i dag ikke befinner seg papirløse barn eller

² I tillegg til intervju med disse interesseorganisasjonene, har vi også vært i kontakt med Kvinnehelsehuset og Blå Kors. Ved første henvendelse fikk vi bekreftet at disse ikke har oversikt eller kunnskap om papirløse migranter på Agder.

³ Omtales som irregulære flykninger av UDI

mindreårige personer på asylmottak i Agder. De frivillige organisasjonenes estimater viser at:

- SEIF anslår at det er mer enn 50 personer med ulovlig opphold i Agder, men færre enn 70.
- Røde Kors anslår at det er rundt 60 papirløse migranter i Agder.
- Mennesker i Limbo anslår at det er mellom 50-60 papirløse migranter i Agder.
- Frelsesarmeen hevder at de ikke har oversikt over målgruppen, men har jevnlig kontakt med tre husstander bestående av papirløse migranter.

I kartleggingsskjemaene svarer de fleste kommunene at de ikke har kjennskap til om det er noen papirløse migranter verken i sin egen kommune eller andre steder i Agder. Tre kommuner skriver i skjemaene at de har kjennskap til papirløse migranter som finnes i kommunen i dag, eller at det tidligere har oppholdt seg papirløse i deres kommune. Blant kommunene som opplyser å ha kjennskap til papirløse i sin kommune, inngår kommuner med ulik størrelse.

Basert på UDIs oversikt over papirløse migranter på mottak og intervjuene, estimerer vi at det oppholder seg mellom 50 til 70 papirløse migranter i Agder i dag.

De papirløse migrantene er en heterogen gruppe som består av både menn og kvinner fra ulike land, men med en overvekt av menn. Datamaterialet indikerer at flest kommer fra land som Iran, Etiopia og Eritrea.

3. Livssituasjon

I dette kapitlet belyser vi kartleggingens andre problemstilling: «Hvordan er livssituasjonen til papirløse migranter i Agder?» Beskrivelsene bygger i hovedsak på intervjudata fra våre møter med tre papirløse migranter: Grace, Noah og George. I rapporten gjenforteller vi historien til tre papirløse migranter, en kvinne og to menn. To av migrantene er i 30-årene, og en av dem er i slutten av 40-årene. Livene deres i Norge er totalt forskjellige, og de forteller ulike historier om hvordan de endte opp som papirløs migrant i Norge. Likevel deler de noen felles erfaringer og utfordringer. Alle tre bor på hemmelig adresse og er avhengige av nettverket rundt dem for å overleve. Manglende tilgang på grunnleggende rettigheter gir tilpasninger som får ulike konsekvenser. Det kan skyldes ulikheter i helse, alder og arbeidsevne. Vi understreker at beskrivelsene er basert på migrantenes egne ord og gjenfortellinger om egen migranthistorie og livssituasjon. Migrantenes historier blir underbygget med data fra intervjuene med frivillige organisasjoner og tidligere forskning. Migrantenes historier viser mange fellestrekk. Samtidig gir deres ulike livssituasjoner forskjellige forutsetninger for å håndtere hverdagen som papirløs migrant.

En representant fra en kommune skriver for eksempel i kartleggings skjemaet: «*De papirløse migrantene er fra forskjellige land og har ikke mye felles. Det som kjennetegner dem, er begrensede muligheter i Norge*».

Personer som lever som papirløse migranter i Norge befinner seg derfor i en svært utsatt situasjon.

Under presenteres kortversjoner av de tre informantenes historier:

Grace er i midten av 30-årene. Etter 16 år i Norge snakker hun norsk og bor i en liten by i Agder. Hun forteller at «alle kjenner alle» i lokalsamfunnet, og at mange kjenner til hennes situasjon som papirløs flyktning. Ifølge Grace er folk i byen svært vennlige. Hun opplever ikke at noen ønsker å rapportere henne til politiet eller utlendingsmyndighetene.

Noah kom til Norge som 16-åring, og har nå bodd her i 15 år. Han snakker norsk med sørlandsk aksent. De to første årene oppholdt han seg på asylmottak. Allerede kort tid etter ankomst ble det klart at han ikke ville få innvilget oppholdstillatelse. Han har for lengst fått endelig avslag. Noah har spart penger og engasjert advokat for å klage saken, men uten gjennomslag. Han har derfor gitt opp å klage. Noah har mottatt varsel om tvungen retur til hjemlandet. For fem år siden ble han sammen med sin nåværende partner, som har lovlig opphold i Norge. Dette har gjort hverdagen hans enklere.

George var i midten av 20-årene da han kom til Norge, og har nå bodd her i nesten 23 år. Han kom sammen med moren og flere søsken, som alle siden har fått norsk statsborgerskap. George fikk derimot avslag på sin asylsøknad. Han mener avslaget skyldes at han blir ansett som farlig. Han har flere episoder fra tiden på asylmottak der han opplevde seg urettferdig behandlet og reagerte med sterk sinne. Ifølge hans støttekontakt er sinnet og frustrasjonen misforstått. Georges historie inkluderer et fengselsopphold i Iran, hvor han ble utsatt for maktmisbruk, tortur og seksuelle overgrep. Dette har resultert i ubehandlet posttraumatisk stresslidelse (PTSD). På grunn av utfordringene knyttet til livet på mottak, bor han nå under svært kummerlige forhold – i en campingvogn, året rundt.

3.1 Bosted og bolig

Det er flere papirløse migranter som oppholder seg i byene enn i distriktene – også i Agder (Kaufmann & Walz, 2023; Refseth & Sandve, 2011). Boformer der en er svært avhengig av andre, kan gjøre migranter sårbare, særlig kvinner. Risikoen for utnyttelse og overgrep er med andre ord reell (Vollebæk 2022).

Frivillige organisasjoner som vi har intervjuet, antar at det er flest papirløse i og rundt Kristiansand. Dette kan blant annet skyldes at det finnes flere hjelpetilbud i byen, og at det er lettere å forbli anonym i større folkemengder. I mindre samfunn blir man raskere synlig, noe våre tre papirløse migranter bekrefter.

Bolig tilbys kun i asylmottak for de som tidligere har søkt asyl. Våre tre informanter bor alle i privat regi. De har svært ulike boforhold, men felles for dem er at de har fått bosted gjennom private hjelpere, og at boligene enten leies ut eller tilbys gratis. Bostandarden varierer betydelig. I feltarbeidet har vi sett at noen migranter bor relativt godt i private boliger, eller sammen med via partnere med lovlig opphold. En av informantene bor for eksempel sammen med sin kjæreste, og leiekontrakten står i partnerens navn. Han forteller at huseieren er kjent med hans status som papirløs flyktning. Den kvinnelige informanten får låne en hybelleilighet gratis av en norsk hjelper, som også dekker utgifter til strøm og forsikring. Den tredje informanten bor i en campingvogn under svært kummerlige forhold.

Det varierer hvorvidt innbo følger med boligen, eller om migrantene må anskaffe dette selv. Alle våre tre informanter eier sitt eget innbo – noe har de kjøpt, annet har de fått fra venner og bekjente.

Grace bodde tidligere på et asylmottak. I dag bor hun gratis i en liten hybelleilighet lånt av en venn, som også betaler strømregningen. Møbler, klær og øvrig utstyr har hun fått fra menigheten, venner eller kjøpt brukt. Hun har ingen tilgang til utdanning, arbeid, banktjenester, telefonabonnement eller fastlege. Dette begrenser mulighetene hennes for sosial deltakelse. Et av hennes største ønsker er å få jobb, tjene egne penger og kunne leie egen bolig.

Noah har hatt ulike boforhold. Etter å ha levd på 700 kroner i uken på asylmottak, valgte han å flytte ut og forsøke å klare seg selv. Han beskriver det som bedre å jobbe svart og forsørge seg selv, enn å forbli passiv på mottak. I en periode arbeidet han på kjøkkener i restauranter, hvor han fikk lav lønn, mat og tillatelse til å overnatte på arbeidsplassen. Dette var likevel ingen varig løsning. I dag bor Noah sammen med kjæresten og deres kjæledyr i en leid leilighet i en av de større byene i Agder.

George lever under svært krevende forhold, i en campingvogn i en sørlandsby. Det er dårlig isolert og lite varme, og om vinteren må han ofte sove fullt påkledd. Han forteller at han en natt frøs fast i hodeputen fordi både putetrekk og hår var fuktige og frøs til is. Den lille ovnen i vogna gir lite varme, og det er vanskelig både å lage mat og å bo der over tid – men han opplever det likevel som bedre enn livet på mottak. George har lang erfaring fra asylmottak. I løpet av 18 år har han bodd på 15-16 ulike steder. Han beskriver gjentatte episoder med trakassering fra både ansatte og beboere, og manglende tilgang til psykisk og fysisk helsehjelp. Han opplever at hans traumer og psykiske helse aldri har blitt tatt på alvor, noe som har gjort det vanskelig for han å fungere i fellesskapet på mottakene.

3.2 Familie og venner

De tre papirløse migrantene lever med svak eller manglende kontakt med familie, både i Norge og i hjemlandet. Fraværet av stabile og støttende familierelasjoner gjør dem særlig

sårbar i møte med en hverdag preget av rettighetsløshet og sosial ekskludering. I dette avsnittet presenteres de tre informantenes fortellinger om sine familiebakgrunner og nåværende sosiale situasjon. Fortellingene viser hvordan tap av kontakt, død, avstand og brudd med nær familie har skapt varige sår og en opplevelse av å stå alene – både emosjonelt og praktisk. Samtidig synliggjør empirien hvordan informantene forsøker å bygge nye former for tilhørighet gjennom frivillig arbeid, partnerskap og sosiale nettverk i lokalmiljøet. Fortellingene illustrerer hvordan fraværet av familie ikke bare påvirker følelsen av trygghet og tilhørighet, men også informantenes mulighet til å mestre hverdagen og opprettholde håpet om et bedre liv.

Grace kommer opprinnelig fra Etiopia og beskriver en vanskelig familiebakgrunn. Hun har to søstre og to brødre, men har ikke kontakt med dem i dag. Begge foreldrene hennes er døde. Da hun forlot hjemlandet som tenåring, gjorde hun det alene og har siden ikke gjenopptatt kontakt med familien. Hun vet ikke hvor søsknene befinner seg, og beskriver særlig savnet etter moren som sterkt, særlig i høytider. I Norge har hun ingen nære familiemedlemmer, og hun bor alene. Hun har heller ingen barn eller kjæreste. Tilværelsen hennes preges derfor av fraværet av familie og nære relasjoner, og hun beskriver seg selv som «helt alene». Samtidig har hun over tid bygd opp en form for sosial tilknytning gjennom frivillig arbeid og kontakt med lokalsamfunnet, hvor hun har bodd i mange år. Denne tilknytningen fungerer til en viss grad som en erstatning for fraværet av biologisk familie, men savnet etter slekt og følelsen av å stå utenfor familiære fellesskap er fortsatt tydelig til stede i hennes fortelling.

Noah har en bakgrunn preget av vanskelige familieforhold. Han vokste opp i Iran i en middelklassefamilie med to søstre, en bror og foreldre som han beskriver som strenge og voldelige. Han forteller om en barndom preget av fysisk avstraffelse og konflikter. Dette bidro til at han brøt kontakten med familien og forlot hjemlandet i ung alder, uten at foreldrene visste om det. I dag har han begrenset kontakt med familien. Han har ikke sett sin far på 17 år, og har bare sporadisk kontakt med sin mor, som fortsatt befinner seg i Iran uten fast bosted. Brødrene hans har han mistet kontakt med, og han kjenner ikke til deres situasjon. Han beskriver et sterkt savn etter familien, særlig i høytider, men understreker samtidig at det var nødvendig for ham å skape avstand for å kunne beskytte seg selv og forsøke å bygge et nytt liv. Noah har ingen nær familie i Norge, men har bodd sammen med sin samboer i fem år. Samboerskapet representerer hans nærmeste form for familietilknytning, og gir en viss grad av stabilitet og emosjonell støtte. Samtidig uttrykker han sorg over å leve et liv uten tilhørighet til egen biologisk familie, og en vedvarende følelse av å stå alene.

George har en sammensatt og sårbar familiesituasjon, preget av både geografisk og emosjonell avstand. Han kom til Norge for snart 23 år siden, og har siden levd adskilt fra store deler av sin biologiske familie. Han har sin mor og sine tre brødre boende i Norge, og opplyser at de alle har norsk statsborgerskap. Brødrene hans er i fast arbeid og har etablert seg. Moren bor også i Norge, men George gir uttrykk for at hun og resten av familien i økende grad har trukket seg unna ham. Tidligere mottok han økonomisk støtte fra en fetter i Kurdistan, men denne støtten har også opphørt. Han opplever seg i dag som isolert fra både kjernefamilie og utvidet slekt, og lever i hovedsak alene. Selv om han

har kontakt med enkelte personer i nærmiljøet, opplever han ikke at han har en aktiv eller tilgjengelig familie som kan støtte ham i hverdagen. Dette forsterker inntrykket av sosial ensomhet og sårbarhet, og bidrar til en opplevelse av å stå utenfor både familiære og samfunnsmessige fellesskap.

3.3 Helse

Personer uten lovlig opphold i Norge har ikke rett til trygdeytelser eller individuelle tjenester etter sosialtjenesteloven og folketrygdloven, med unntak av informasjon, råd og veiledning. Papirløse migranter har også svært begrenset tilgang til helse- og velferdstjenester. Disse begrensningene er forankret i nasjonal politikk, som i hovedsak legger vekt på retur framfor integrering (Eick et al., 2024). Tilgangen til helsetjenester er begrenset til akutt hjelp, i tråd med Forskrift om tjenester til personer uten fast opphold (2012). Gravide og barn har noe utvidede rettigheter, men heller ikke de har krav på fastlege. Det er betydelige variasjoner mellom kommuner i Norge hvordan akutt hjelp til papirløse migranter vurderes og praktiseres. I de fleste tilfeller må migranter dekke utgiftene til helsehjelp selv (Hjelde, 2010; Legeforeningen, 2013; Bollestad et al., 2017). Frykt for å bli meldt til politiet, samt lav tillit til offentlige tjenester, fører dessuten til at våre tre informanter unngår å oppsøke hjelp.

FNs komité for økonomiske, sosiale og kulturelle rettigheter har uttrykt bekymring for at papirløse migranter i Norge kun har rett til øyeblikkelig helsehjelp eller hjelp som ikke kan utsettes (Committee on Economic, Social and Cultural Rights, 2020). Samtidig viser forskning at denne gruppen har høy forekomst av helseutfordringer, inkludert arbeidsrelaterte skader, psykiske lidelser, dårlig tannhelse, infeksjoner og seksuelt overførbare sykdommer (Legeforeningen, 2013). En svensk studie viste at et flertall av papirløse migranter hadde moderate til alvorlige psykiske plager (Andersson et al., 2018).

I Kristiansand kommune har papirløse migranter imidlertid tilgang til helsetjenester ved behov. Flyktninghelsetjenesten ved Gyldengården helsesenter tilbyr kommunale helsetjenester til asylsøkere, flyktninger, enslige mindreårige, familiegjennforente og kvoteflyktninger, frem til de får tildelt fastlege. Helsesenteret gir også gratis legetjenester og helseoppfølging til papirløse migranter. Dersom brukerne trenger medisiner, må de selv betale for disse på apoteket. En utfordring i forbindelse med utlevering av reseptbelagte medisiner er at papirløse migranter ofte mangler gyldig legitimasjon. En informant ved Gyldengården forteller at brukerne i stor grad har løst dette ved å benytte det samme apoteket over flere år, slik at apotekets ansatte kjenner dem og utleverer medisiner uten å kreve legitimasjon. Under samtale med helsesenteret kommer det frem at det dreier seg om svært få papirløse migranter, og at antallet brukere av helsesentret fra denne gruppen har blitt betydelig redusert de siste årene. Det er uklart hvor i Agder disse brukerne er bosatt.

Våre tre informanter har svært ulike helseutfordringer. Noah og Grace har så langt hovedsakelig hatt små til moderate helseplager, mens Georges helsesituasjon er betydelig mer alvorlig. Det er likevel viktig å understreke at selv mindre helseproblemer kan utvikle seg og forverres i fraværet av stabil tilgang til helsetjenester. For alle tre informanter er tilgang til helsehjelp i stor grad avhengig av tilfeldigheter, private nettverk og andres velvilje.

Grace har ingen fastlege og får verken jevnlig lege- eller tannlegeoppfølging. Da hun en gang ble akutt syk, var hun avhengig av transport og hjelp fra medlemmer i menigheten for å komme til lege midt på natten. I hverdagen er hun avhengig av andres velvilje og støtte.

Noah var tidligere involvert i en alvorlig ulykke og ble innlagt på sykehus. En lege som var til stede på ulykkesstedet besøkte ham senere og de utviklet et vennskap. Gjennom denne relasjonen hadde Noah tilgang til helsehjelp. Etter at legen døde, har han mistet denne tilgangen. Når det gjelder tannhelse, opplever han at det er noe lettere å få hjelp. Han forteller at han en gang fikk hjelp av en tannlege som var villig til å dele opp regningen da han trengte behandling for tannverk.

Georges helseplager er omfattende og stammer blant annet fra et brutalt fengselsopphold i Iran før han kom til Norge. Han forteller om vold, seksuell tortur og vedvarende traumer. I dag lever han med ubehandlet PTSD og betydelige fysiske plager. Mangel på medisinsk hjelp og stabile boforhold har ført til forverring av helsen. Han sliter med kroniske hudinfeksjoner, dårlig tannhelse og alvorlige hjerteproblemer. Til tross for gjentatte hjerteinfarkt får han kun akutt behandling. Når han stabiliseres, blir han skrevet ut og overlatt til seg selv – uten medisiner og uten videre oppfølging.

George beskriver en vedvarende sultfølelse, til tross for at han har tilgang på mat. Maten han får, er ofte lite næringsrik og ikke tilpasset hans behov, blant annet fordi han har cøliaki og dermed må unngå gluten. Glutenfri mat er kostbart og ikke alltid tilgjengelig i matutdelingene han benytter. Når han får mat fra gode venner sin, beskriver han det som å spise "som medisin" – et sjeldent øyeblikk der måltidet både gir næring og glede.

3.4 Jobb, skole og økonomi

I Norge har papirløse migranter svært begrensede muligheter til å klare seg på egenhånd. Papirløse migranter har ikke rett til velferdsgoder på lik linje med norske borgere, med unntak av akutt helsehjelp og økonomisk nødhjelp (Lillevik & Tyldum, 2021). Denne gruppen livnærer seg derfor på uformell sosial støtte og illegalt arbeid. Risikoen for å bli utnyttet, gjennom menneskehandel og sosial dumping, er med andre ord særlig høy (Ressursportal om asylsøkere og flyktninger, u. å.).

Voksne papirløse migranter har ikke rett på skoleplass eller norskopplæring. Papirløse migrantbarn og barn av papirløse foreldre i Norge har imidlertid rett og plikt til

grunnopplæring dersom de sannsynligvis skal oppholde seg i Norge i mer enn tre måneder og er mellom seks og seksten år gamle. Samtidig viser flere studier at papirløse barns livssituasjon er krevende og at hverdagen er preget av usikkerhet og dårlig økonomi. Barna mangler også grunnleggende ting som mat, klær og bolig (Ascher & Smith, 2016; Kirkens bymisjon, 2023). Vårt feltarbeid har imidlertid ikke avdekket at det er barn i gruppen av papirløse migranter i Agder.

En lovendring i 2011 gjorde det forbudt for irregulære migranter å ha inntekt i Norge Østreng, M. S. (2020). Dette har gjort mange i enda større grad avhengige av private nettverk for å tjene penger gjennom svart arbeid. Dette gjør de papirløse migranter særlig utsatt for å bli utnyttet.

Blant papirløse migranter i Norge finnes det ulike økonomiske livssituasjoner der tilgang og mulighet til å tjene penger gjennom jobb på mange måter definerer migrantens livskvalitet. Papirløse migranter som fortsatt bor på asylmottak til tross for at de har fått endelig avslag på asylsøknaden, har fortsatt rett til midlertidig bolig og en begrenset økonomisk ytelse fra UDI. Et sentralt funn i våre intervjudata er at papirløse migranter er avhengige av hjelp fra personer med lovlig opphold – som kjærester, samboere eller andre de har et nært forhold til. Noen får også støtte fra slektninger, venner eller et bredere sosialt nettverk. En tredje gruppe papirløse migranter livnærer seg gjennom ulovlig arbeid. Selv om det er forbudt for papirløse migranter å arbeide, avdekker arbeidslivskontroller jevnlig slike tilfeller. Mange av dem som pågripes for ulovlig arbeid har aldri vært registrert i Norge, verken som asylsøkere eller gjennom andre innvandringsløp. Ifølge rapporten «Irregulær bistand» (Lillevik & Tyldum, 2021), er irregulære migranter særlig utsatt for utnyttelse i arbeidslivet. Mange befinner seg i arbeidsforhold som ligger i grenselandet til menneskehandel og tvangsarbeid.

Våre tre informanter forteller at de jobber så mye som de kan, selv om de ikke alltid får betalt for jobben de gjør. Arbeidet gir migrantene en følelse av verdighet og tilhørighet, og de uttrykker at det frivillige engasjementet eller den svarte jobben er det eneste som gir struktur i en ellers uforutsigbar og belastende hverdag. Migrantene fremhever at arbeidet bidrar til at de opplever seg selv som normale mennesker. Hvilket arbeid migrantene utfører er imidlertid forskjellig.

Grace er tett knyttet til en menighet hvor hun jobber som frivillig. Hun bidrar daglig med ulike arbeidsoppgaver, som servering, vasking, tilrettelegging og liknende. For dette arbeidet mottar Grace 3000 kroner i måneden. skal dekke mat, transport og andre utgifter. Selv om Grace har et svært begrenset økonomisk forbruk, strekker ikke pengene til.

Det første året, forteller Noah, kunne han jobbe, tjene penger og betale skatt. Han opplevde imidlertid at flere nordmenn utnyttet dette og tilbød de unge migrantene svært lav lønn. Noah forteller videre at da lovendringen kom, ble feriepengene som han og flere

andre migranter rettmessig hadde tjent opp, holdt tilbake. Etter 2011 og regelendringen måtte Noah leve på 700 kroner i uka. Med et stadig voksende nettverk av andre med lovlig opphold i Norge, skaffer han seg nå strøjobber. Disse jobbene er som oftest oppussingsprosjekter. Med økende inntekt investerer han, litt etter litt, i verktøy. Den største utfordringen for å komme seg på jobb, er transport. Jobber i nærområdet sykler han til. Jobber som ikke er i sykkelavstand, må han ta buss til. Noahs samboer har bankkort som Noah kan benytte seg av. Det meste av jobbøkonomien styres med kontanter. Det er enklere slik, både for han selv og den som skal betale for jobben. På en god jobb, kan Noah tjene 40 000 i løpet av en måned.

George har i lengre tid hatt frivillig arbeid som en sentral del av hverdagen sin. Dette til tross for en svært krevende livssituasjon preget av papirløsstatus, ustabil økonomi og vedvarende helseplager. Han har jobbet som frivillig i over et år, uten økonomisk kompensasjon i form av lønn eller dekning av nødvendige utgifter til mat, transport eller helsehjelp. Tidligere mottok han noe støtte i form av gavekort, men dette ble avsluttet i februar 2024 grunnet manglende økonomiske midler i organisasjonene som koordinerer arbeidet. Arbeidet George utfører består i hovedsak av oppgaver knyttet til matdistribusjon og logistikk for frivillige organisasjoner. Han henter mat fra matsentralen og lokale butikker, organiserer matutdeling og bidrar med praktiske oppgaver flere dager i uken, blant annet i samarbeid med menigheten og andre aktører.

3.5 Fritid

Våre intervjuer med de papirløse migrantene viser hvordan tilværelsen som papirløs migrant er ofte preget av stillstand – en livssituasjon der både juridiske og sosiale forhold er uavklarte, og der mulighetene for utvikling og endring er sterkt begrenset. Flere av våre informanter beskriver det som å leve et liv "på pause", der årene går uten at de har reell tilgang til rettigheter, stabilitet eller langsiktig planlegging. Selv for Grace og Noah, som har sporadisk sosial kontakt, er fritiden i stor grad preget av ensomhet. Tilværelsen som papirløs legger dermed sterke føringer på både tilgang til fritidsaktiviteter og sosialt liv.

En viktig dimensjon ved denne stillstanden handler om fritid – eller snarere fraværet av muligheter for meningsfull fritid. For mange papirløse migranter er deltakelse i organiserte fritidsaktiviteter utenfor rekkevidde, enten på grunn av økonomiske begrensninger, svake norskkunnskaper, mangel på informasjon, eller fravær av sosiale nettverk. Intervjuene med våre informanter viser at tilgangen til fritidsarenaer i stor grad er betinget av økonomiske ressurser. Både Grace og George forteller om en så krevende økonomisk hverdag at det fremstår som fullstendig utenkelig å delta i aktiviteter som medfører kostnader – selv i liten skala. Transport er i tillegg en barriere som gjør det vanskelig å nå sosiale møteplasser eller fritidstilbud, særlig for dem som bor isolert.

Fritid handler imidlertid ikke bare om aktiviteter, men også om sosial tilhørighet. På dette området ser vi tydelige forskjeller mellom informantene. Grace og Noah, som begge er

ynge, har enkelte sosiale relasjoner som gir dem noe støtte og fellesskap. George, derimot, lever i større grad isolert, både sosialt og geografisk. Hans tilværelse er sterkt preget av stigmatisering og et rykte som gjør det vanskelig for ham å knytte seg til andre. Han tilbringer mesteparten av tiden alene i en campingvogn under svært dårlige boforhold – noe som ytterligere forsterker følelsen av utenforskap.

Selv om Grace har gode venner i byen hun bor, jobber og ofte er sammen med venner, er hun mye ensom på hybelen sin. Hun savner familien sin fra hjemlandet, som hun har mistet kontakten med. Hun forteller at hun ikke vet hvor de befinner seg. Det meste av tiden til Grace går til å vente. Ventetiden går med til å gjøre håndarbeid, lese ukeblader som hun har fått av menighetsmedlemmer og se TV. Hverdagen oppleves lite meningsfull.

Noas fritid preges i stor grad av alenetid og et behov for struktur i en ellers uforutsigbar tilværelse. Til tross for manglende rettigheter og begrenset økonomisk handlingsrom, forsøker han å fylle dagene med aktiviteter som gir mestring og lindrer psykisk belastning. Trening er en viktig del av hverdagen, og han oppgir at han løper fire til fem ganger i uken – ikke bare som fysisk aktivitet, men som en form for følelsesregulering, et «aggressivt løp» for å få ut frustrasjon. I tillegg til trening bruker han tid på å lage mat, gå turer med kjæledyr og følge med på nyheter og underholdning på internett. Fritiden er også preget av en viss grad av sosial tilbaketreking. Han foretrekker ofte å være alene, og uttrykker at han ikke har stort behov for sosial kontakt. Likevel har han samboer og en mindre krets av venner, noe som gir et visst sosialt rammeverk. Samtidig er det tydelig at den papirløse statusen setter klare begrensninger på mobilitet og deltakelse i fellesskapsarenaer, som fritidstilbud og reiser. Han unngår steder der han kan vekke oppmerksomhet, og ønsker i liten grad å eksponere sin livssituasjon for andre.

Georges fritid preges i stor grad av økonomisk usikkerhet, helseutfordringer og en kontinuerlig kamp for å dekke grunnleggende behov. Han har i praksis få eller ingen fritidsaktiviteter i tradisjonell forstand, og oppgir at han sjelden gjør noe for egen rekreasjon. Han deltar ikke i organiserte fritidstilbud, og økonomiske begrensninger gjør det umulig for ham å benytte seg av fasiliteter som svømmehall eller treningssentre. Selv en enkel utgift som badetøy fremstår som et hinder. Matmangel og kostholdsproblemer legger ytterligere begrensninger på muligheten til en meningsfull fritid. I mangel av fritidstilbud og sosialt fellesskap trekker George frem sitt frivillige arbeid som en aktivitet som gir ham struktur og en viss grad av sosial tilhørighet. Arbeidet fungerer både som en form for daglig rutine og som en substitutt for fritid, selv om det i realiteten er et ubetalt og uformelt ansvar. Georges fritid er derfor ikke preget av hvile eller selvvalgte aktiviteter. Hverdagen hans handler derimot å overleve, forteller han.

3.6 Trygghet

For mange migranter er trygghet sterkt situasjonsbetinget og knyttet til relasjoner og lokale nettverk snarere enn til formelle rettigheter. Papirløse migranternes tilværelse preges av en konstant balanse mellom et visst nivå av trygghet i det nære, og en underliggende utrygghet knyttet til fraværet av juridisk beskyttelse og risikoen for pågripelse og

utsendelse. Denne motsetningen gjør at livssituasjonen fremstår som både uutholdelig og uforutsigbar. Det er særlig i møte med systemet at utryggheten kommer til uttrykk. Mangelen på stabile rettigheter, kombinert med år med midlertidige løsninger, skaper psykiske belastninger, ofte preget av maktesløshet, isolasjon og en vedvarende frykt for å bli sendt tilbake til hjemlandet. Dette er forhold som bør tas i betraktning ved utforming av tiltak rettet mot denne gruppen.

Flere av informantene som representerer frivillige organisasjoner forteller at noen migranter oppgir uriktige opplysninger ved ankomst til Norge. Slike opplysninger kan være relatert til identitet, reiserute eller bakgrunn. Når feilinformasjon blir avdekket av myndighetene, kan det medføre at personens oppholdstillatelse blir tilbakekalt. Dette anses som brudd på utlendingsloven og medfører at vedkommende mister sin status som lovlig innvandrere (Hjelde, 2010).

Politiets utlendingsenhet skriver i en rapport at: «Personer som lever i skjul for myndighetene vil løpe en vesentlig risiko for å bli utsatt for kriminalitet eller rekruttert til å begå kriminelle handlinger for å overleve» (Politiets utlendingsenhet, 2017, s. 3). Videre skriver Politiets utlendingsenhet at et lavt antall av disse personene begår kriminalitet, trolig fordi de fleste reiser ut av landet (Politiets utlendingsenhet, 2017).

Privat innlosjering tilbyr ikke nødvendigvis beskyttelse eller rettssikkerhet for migranter med ulovlig opphold. Tvert imot kan slike situasjoner øke sårbarheten for utnyttelse, vold og kriminalitet. Flere organisasjoner rapporterer om tilfeller der kvinner bor hos menn som utsetter dem for fysisk vold. På grunn av frykt for hjemsendelse og manglende rettigheter tør ikke kvinnene kontakte politiet eller andre instanser, selv når de er utsatt for alvorlig vold. Deres status gjør dem i praksis rettsløse, uten tilgang til nødvendig helsehjelp, selv i akutte situasjoner. Det må presiseres at dette ikke gjelder kvinnelige migranter vi har hatt direkte kontakt med i vårt feltarbeid.

Grace opplever trygghet som sterkt knyttet til tilhørighet og støtte fra lokalsamfunnet hun bor i. Til tross for sin papirløse status, beskriver hun en følelse av trygghet i hverdagen, fordi hun kjenner mange i lokalmiljøet og har opparbeidet seg et nettverk av mennesker som bryr seg om henne. Hun har bodd her i mange år, og hennes tilknytning til stedet, særlig gjennom frivillig arbeid i kirken og med eldre, gir henne en følelse av verdi og respekt. Hun uttrykker at hun er tydelig glad i stedet og føler seg trygg der. Samtidig lever hun med en vedvarende frykt for å bli returnert til hjemlandet. Denne frykten for deportasjon gjør at tryggheten hun opplever er skjør og til enhver tid truet. Hun har ikke postadresse, og er bevisst på å holde en lav profil i møte med myndigheter. Manglende rettigheter, ustabil juridisk status og uforutsigbarhet preger hennes opplevelse av framtiden.

Noahs opplevelse av trygghet er preget av en grunnleggende ambivalens. På den ene siden beskriver han en viss stabilitet i hverdagen, knyttet til relasjoner, rutiner og et samboerskap som har vart over flere år. Han opplever en form for sosial forankring i

lokalsamfunnet og har utviklet strategier for å klare seg gjennom uformelle nettverk og kontantbasert arbeid. Samtidig er tryggheten dypt begrenset av hans juridiske status. Han lever uten rettigheter og med gjentatte avslag på oppholdssøknader, og beskriver en konstant underliggende frykt for å bli oppdaget og deportert. Selv om han ikke nødvendigvis opplever akutt fare i det daglige, uttrykker han en vedvarende uro og mistillit til myndighetene. Han føler seg stigmatisert og mistenkeliggjort, og opplever at han er blitt oppfattet som en trussel, uten at han har fått anledning til å forklare seg eller bli hørt. Noah har sporadisk kontakt med familien sin i hjemlandet. Han ønsker likevel ikke å dra tilbake til hjemlandet, selv om det er mange år siden han har sett dem. Det er for risikabelt for han å reise tilbake, mener han. Han er likevel ikke redd for å bli sendt ut av landet. Med den håpløsheten han kjenner på, bemerker han at situasjonen hans ikke kan bli verre enn den er nå.

Georges opplevelse av trygghet er preget av motsetninger. På den ene siden beskriver han en viss grad av trygghet og frihet som holder ham i Norge etter over to tiår som papirløs. På den andre siden bærer hans erfaringer preg av omfattende utrygghet, særlig i møte med offentlige systemer og institusjoner. Han har opplevd maktmisbruk i asylmottak, opplevd å bli feilaktig stemplet som farlig og fått personlige dokumenter åpnet og feiltolket. Slike hendelser har svekket hans tillit til systemet og forsterket følelsen av å stå uten beskyttelse. Også hans helsesituasjon bidrar til utrygghet. Økonomiske begrensninger og manglende rettigheter har ført til at selv livsviktig behandling ofte uteblir. Til tross for dette finner George en form for trygghet i det frivillige arbeidet han deltar i. Her opplever han å bli møtt med respekt og menneskelighet – en kontrast til mange av de erfaringene han har hatt med offentlige aktører. Denne tryggheten er imidlertid sårbar, da den er avhengig av enkeltpersoners vilje til å støtte, snarere enn et systematisk og rettighetsbasert vern. For George – som for mange papirløse – er trygghet først og fremst personavhengig, midlertidig og aldri garantert.

3.7 Framtidsdrømmer

Hva vil det si å ha framtidsdrømmer når livet er satt på vent? For mange papirløse migranter i Norge handler tilværelsen nettopp om å leve i en vedvarende stillstand, uten rettigheter og uten mulighet til å planlegge fremtiden. I mellomtiden fortsetter omverdenen – venner og kjente etablerer seg, tar utdanning, får barn og bygger liv, mens den papirløse migranten blir stående på utsiden av dette. Dette kapitlet utforsker hva framtid kan bety for mennesker som i praksis er fratatt muligheten til å forme den.

Selv om de tre informantene i denne kartleggingen har svært ulike livssituasjoner, uttrykker de alle et håp om å kunne leve et liv i trygghet og verdighet. Deres framtidsdrømmer er ikke ekstraordinære – de handler om helt grunnleggende forhold som muligheten til arbeid, til å forsørge seg selv, delta i samfunnet og oppleve sosial tilhørighet. Drømmen om å få oppholdstillatelse og juridisk anerkjennelse er et gjennomgående tema. Dette betraktes ikke bare som en rettslig status, men som en forutsetning for å kunne ta styring over eget liv.

For noen, som Grace, er drømmen nært knyttet til et ønske om selvstendighet og frigjøring fra avhengigheten til andre. For George er det ønsket om å bli sett og respektert som et «vanlig menneske», og å kunne bidra gjennom arbeid, som står i sentrum. Noah gir uttrykk for håp om å bygge en framtid sammen med sin samboer, men samtidig en dyp følelse av resignasjon over ikke å kunne planlegge eller utvikle seg.

Fortellingene som følger, gir et nært innblikk i hvordan livet uten lovlig opphold begrenser muligheten til å drømme – men også hvordan menneskelig verdighet og håp likevel kan opprettholdes i møte med strukturell utestengelse. Gjennom informantenes egne refleksjoner og erfaringer belyses hvordan framtidstro både formes og utfordres i et liv i uforutsigbarhet.

Etter lang botid i Norge har Grace mistet troen på en framtid. Grace er redd for å bli hentet av utledningsnemda og politiet, og bli sendt tilbake til hjemlandet. Det er byen hun bor i nå som er hjem – det er her hun føler seg trygg. Norge har ikke en utleveringsavtale med landet hun kommer fra. Alternativet for en eventuell retur er derfor frivillig retur. Grace ønsker ikke å forlate Norge, men vil bo i byen hun befinner seg i. Uten lovlig opphold er livet hennes satt på vent på ubestemt tid.

Noah har ingen framtidsplaner. Situasjonen hans gjør at han ikke kan planlegge noe. Uten lovlig opphold kan han ikke studere, få seg jobb, investere i bolig eller delta i samfunnet på lik linje med sin kjæreste og sine venner. Han ser likevel en framtid for seg og kjæresten. De planlegger å få barn sammen og har fremdeles håp om at statusen som papirløs migrant en gang skal endres. Noah sine framtidsdrømmer preges av et sterkt ønske om normalitet, selvstendighet og verdighet. Det han uttrykker aller tydeligst, er ønsket om å få oppholdstillatelse slik at han kan leve et liv på lik linje med andre: arbeide lovlig, betale skatt, bidra til samfunnet og forsørge seg selv. Han understreker at det å kunne arbeide ikke bare handler om inntekt, men om mening, mestring og å føle at han har en plass i samfunnet. Noah gir uttrykk for en livssituasjon der framtiden fremstår usikker og uten faste holdepunkter. Uten rettigheter, med avslag på oppholdssøknader og uten mulighet til å planlegge, lever han i det han selv beskriver som en slags «stillstand». Han savner utdanning, et mer stabilt liv og muligheten til å etablere en familie. Samtidig har han slått seg til ro med å leve i nuet, uten konkrete planer eller forventninger til framtiden, utover det grunnleggende ønsket om å få legal status. Han uttrykker en viss resignasjon, men også et tydelig behov for å bli anerkjent som et menneske med ressurser, ikke som en risiko. Selv om han i dag lever på utsiden av samfunnet, har han et sterkt ønske om å bidra og tilhøre. Drømmen hans er i realiteten enkel, men grunnleggende: å bli sett, få muligheten til å klare seg selv, og få tilbake retten til å leve et liv med trygghet og verdighet.

George framtidsdrømmer kretser først og fremst rundt ønsket om et verdig og stabilt liv, preget av selvstendighet og trygghet. Han uttrykker et sterkt ønske om å få oppholdstillatelse i Norge, slik at han kan arbeide lovlig, forsørge seg selv og få tilgang til grunnleggende rettigheter som helsehjelp, bolig og utdanning. Et særlig viktig mål for ham er å kunne jobbe og motta lønn, slik at han ikke lenger er avhengig av almisser, lån og uformell støtte fra andre. Han drømmer om å kunne bo i en trygg og stabil bolig han betaler for selv, og slippe den kontinuerlige usikkerheten som preger livet som papirløs. I

tillegg ønsker han tilgang til en fastlege og nødvendig medisinsk behandling, inkludert livsviktige medisiner han i dag ikke får.

4. Tiltak

I dette kapitlet belyses den siste problemstillingen i kartleggingsarbeidet: «Hvilke tiltak kan iverksettes for å bedre papirløse migranternes livssituasjon?» I vårt feltarbeid har flere frivillige organisasjoner og papirløse migranter selv foreslått konkrete tiltak som kan bidra til å bedre deres livssituasjon. Disse forslagene må vurderes i lys av fylkeskommunens faktiske handlingsrom, og bør ses i sammenheng med innsatsen fra kommuner og frivillige aktører.

4.1 Tiltak som finnes i Agder

Flere av kommunene i Agder som har svart på kartleggingsskjemaet, oppgir at de har få eller ingen spesifikke tiltak rettet mot å bedre livssituasjonen for papirløse migranter. Dette ser ut til å henge sammen med lav kjennskap til målgruppen, både i egen kommune og i fylket generelt. Flere kommunale representanter peker dessuten på at det er krevende å iverksette lokale tiltak, ettersom ansvaret for asylsøkere og papirløse migranter primært ligger hos statlige instanser som UDI og UNE. Samtidig viser svarene at frivillige organisasjoner, trossamfunn og kommunale flyktningtjenester i praksis fungerer som de viktigste støtteaktørene for papirløse migranter i Agder.

Frivillige organisasjoner i regionen tilbyr flere hjelpetiltak som papirløse migranter i stor grad antas å benytte seg av. Det understrekes imidlertid at organisasjonene ofte ikke har oversikt over hvem av deres brukere er papirløse blant dem som mottar bistand. Likevel er det flere organisasjoner som regelmessig kommer i kontakt med denne gruppen. Dette gjelder blant annet Frelsesarmeen, Røde Kors, SEIF, Batteriet Sør (Kirkens Bymisjon), Mennesker i Limbo (nå oppløst i Agder) og Rettferdighet i asylpolitikken.

De tiltakene som er kartlagt og som i dag tilbys av kommuner og frivillige aktører, inkluderer:

- Matutdeling: Organisasjoner som Frelsesarmeen og Hjelp oss å hjelpe deler ut mat, medisiner, klær og gavekort til matbutikker. Noen steder tilbys også midlertidig husly.
- Transportstøtte: Enkelte frivillige har delt ut busskort for å lette hverdagen for papirløse uten tilgang til egen transport.
- Helsehjelp: Tilgang til lege og medisiner er et stort behov. Frivillige aktører forsøker å bistå med dette, og i Kristiansand kommune finnes tilbyr Gyldengården helsesenter helsehjelp til papirløse migranter.
- Frivillig arbeid: Noen papirløse har fått mulighet til å delta i frivillig arbeid, men møter utfordringer knyttet til mistenkeliggjøring og rettslige gråsoner i arbeidsmarkedet.

Til sammen viser dette at selv om kommunene i liten grad har etablert egne tiltak, eksisterer det et nettverk av hjelpetilbud, primært drevet av frivillige, som til en viss grad dekker noen av papirløses grunnleggende behov.

4.2 Fylkeskommunens handlingsrom

Selv om fylkeskommunen ikke har plikt eller lovpålagt ansvar for denne gruppen, er det argumenter som taler for at fylkeskommunen likevel bør, og kan, bidra til å gjøre livssituasjonen for disse menneskene bedre. Det ene argumentet er knyttet til visjonen og målsetninger i regionens overordnede strategisk styringsdokument; Regionplan Agder 2030. Planen er utarbeidet av Agder fylkeskommune i samarbeid med kommunene i Agder, statlige organer, næringsliv, frivillig sektor og academia er retningsgivende for politikkkutforming, prioriteringer og samordnet innsats fra ulike offentlige aktører. Regionplanen ble revidert og vedtatt på nytt av Agder fylkesting i oktober 2024.

Formålet med Regionplan Agder 2030 er å utvikle Agder til en miljømessig, sosialt og økonomisk bærekraftig region innen 2030. I planen fremheves særlig målet om å "ta hele Agder i bruk", der utviklingen skal fremme sosial rettferdighet og økonomisk trygghet for alle. Papirløse migranter som oppholder seg i Agder faller imidlertid utenfor disse målsetningene slik situasjonen er i dag.

Et annet argument for at fylkeskommunen skal involvere seg i papirløse flyktninger, er erfaringene fra Vestland fylkeskommune. Arbeidet med papirløse migranter i Vestland fylkeskommune har vist at med små tiltak, som gjør at migranten opplever å bli hørt og forstått, og samtidig opplevd verdighet som har bidratt til at flere har frivillig returnert til sine hjemland. Informanten understreker at selv grunnleggende tiltak, som støtte til transport, helse eller bibliotek tjenester, har bidratt til å styrke migrantenes mestringsevne og handlingsrom i hverdagen. I enkelte tilfeller har disse tiltakene hatt så stor effekt at enkelte migranter selv har valgt å søke hjelp til assistert retur til hjemlandet. Dette viser at tiltakene ikke bare bedrer livskvaliteten her og nå, men også kan fungere som et springbrett til mer langsiktige valg og løsninger. Informanten fra Vestlandet beskriver tiltakene som avgjørende for at de papirløse «får hodet over vannet», og gir dem det pusterommet de trenger for å kunne ta grep om egen livssituasjon. Erfaringen fra Vestland illustrerer dermed hvordan relativt små virkemidler kan ha stor effekt – både for individet og for samfunnet. Tiltakene som informanten fra Vestland fylkeskommune framhever som sentrale, er blant annet:

- bibliotek kort, som ikke krever personnummer,
- transportstøtte, for å sikre mobilitet i hverdagen,
- tiltak for bedre tannhelse, som et lavterskel helsetilbud.

Også flere av våre informanter har framhevet disse tre tiltakene som sentrale for å bidra til å bedre de papirløse migrantenes hverdagslige utfordringer. Samtidig er det viktig å påpeke at fylkeskommunene står fritt til å ta på seg oppgaver utover det loven pålegger.

4.2.1 Forslag til 11 tiltak

Basert på innspill fra informanter i kartleggingen, presenteres her elleve konkrete tiltak som kan bidra til å forbedre livssituasjonen til papirløse migranter i Agder. Forslagene spenner fra praktisk støtte, som transport og helse, til mer sosiale og strukturelle tiltak, som frivillig arbeid og holdningsskapende arbeid. Forslagene bygger på prinsippet om at også papirløse migranter bør ha tilgang til et minimum av verdige livsvilkår. Dette er forslag som har blitt tatt opp av våre informanter i intervjuene.

1. Tilgang til bolig og stabilitet

- Bidra til å sikre trygge og stabile boforhold for papirløse, som ofte lever under usikre og uverdige boligforhold.

2. Bedre tilgang til helse- og tannhelsetjenester

- Styrke lavterskel helsetilbudet for papirløse i Agder, slik at mindre helseplager ikke utvikler seg til alvorlige og kostbare tilstander.
- Øke tilgjengeligheten til nødvendige medisiner, legetjenester og tannpleie.

3. Tilgang til psykisk helse- og traumehjelp

- Opprette trygge og tillitsbaserte tilbud for psykisk helsehjelp, med særlig vekt på traumeerfaringer.
- Skape meningsfylte hverdager gjennom aktiviteter, fellesskap og sosial oppfølging.

4. Transportstøtte

- Gi gratis eller subsidierte busskort, særlig til papirløse som bor utenfor sentrale strøk og mangler annen transport.

5. Støtte til kommunikasjon

- Gi tilgang til telefonkort eller lignende løsninger, slik at papirløse kan holde kontakt med nettverk og offentlige tjenester, til tross for at de ikke kan tegne mobilabonnement.

6. Tilgang til utdanning og språkopplæring

- Tilby norskkurs og opplæring i samfunnsforståelse, for å styrke integrering, kunnskap og samfunnsdeltakelse.

7. Tilgang til bibliotekjenester

- Gi mulighet til å få bibliotekkort uten personnummer, slik at papirløse kan benytte seg av bibliotekets ressurser og oppleve mestring og læring i hverdagen.

8. Tilrettelegging for frivillig arbeid og sosiale møteplasser

- Legge til rette for trygg deltakelse i frivillig arbeid, uten risiko for rettslige gråsoner.
- Støtte etablering av uformelle møteplasser som besøksvennordninger, fellesmåltider og sosiale arrangement.

9. Informasjons- og holdningsarbeid

- Iverksette kampanjer og tiltak for å øke bevisstheten om papirløses situasjon blant lokalbefolkningen og beslutningstakere.
- Arbeide aktivt for å motvirke fordommer og feilinformasjon.

10. Juridisk veiledning og bistand

- Tilby gratis rettshjelp og juridisk rådgivning, slik at papirløse får hjelp til å forstå egen sak, tidligere vedtak og muligheter for ny vurdering.
- Bygge tillit gjennom tilgjengelig, forståelig og trygg veiledning – særlig viktig for personer med lang botid og uavklarte situasjoner.

11. Jobbe for politisk gjennomslag for å gjeninnføre midlertidig arbeidstillatelse for papirløse migranter

Adgang til midlertidig arbeidstillatelse trekkes frem som et av de viktigste tiltakene av både informanter og papirløse selv. Dette kan bidra til økt selvforsørging, verdighet, mestring og tilhørighet i samfunnet, samtidig som det utnytter arbeidskraften i en gruppe som i stor grad er arbeidsføre og villige til å jobbe. Slike tillatelser krever imidlertid lovendringer på nasjonalt nivå. Selv om fylkeskommunen ikke kan innføre dette på egen hånd, kan den drive aktiv interessepolitikk og lobbyarbeid for å fremme slike endringer.

Litteraturliste

- Andersson, L. M. C., Hjern, A., & Ascher, H. (2018). Undocumented adult migrants in Sweden: Mental health and associated factors. *BMC Public Health*, 18, 1369.
<https://doi.org/10.1186/s12889-018-6294-8>
- Ascher, H., & Smith, Å. W. (2016). "Bli inte hopplösa": En studie om vardagsstrategier hos barn på flykt i en papperslös situation [Sluttrapport]. <https://flyktning.net/sites/default/files/media/bli-inte-hoppl-sa-en-studie-om-vardagsstrategier-hos-barn-pa-flykt-i-en-pappersl-s-situation-henry-ascher-og-sa-wahlstr-m-smith.pdf>
- Bollestad, O. V., Eide, R. A., & Bekkevold, G. J. (2017, January 25). Representantforslag om helsehjelp til papirløse migranter. Representantforslag 106 S (2016–2017).
<https://www.stortinget.no/no/Saker-og-publikasjoner/Publikasjoner/Representantforslag/2016-2017/dok8-201617-106s/?all=true>
- Capps, R., Gelatt, J., Van Hook, J., & Fix, M. (2018). Commentary on "The number of undocumented immigrants in the United States: Estimates based on demographic modeling with data from 1990–2016". *PLOS ONE*, 13(9), e0204199.
<https://doi.org/10.1371/journal.pone.0204199>
- Committee on Economic, Social and Cultural Rights. (2020). Concluding observations on the sixth periodic report of Norway.
https://tbinternet.ohchr.org/_layouts/15/treatybodyexternal/Download.aspx?symbolno=E%2fC.12%2fNOR%2fCO%2f6&Lang=en
- Eick, F., Vallersnes, O. M., Fjeld, H. E., Sørbye, I. K., Valberg, M., & Dahl, C. (2024). Perinatal mortality among pregnant undocumented migrants in Norway 1999–2020: A register-based population study. *Social Science & Medicine*, 353, 117055.
<https://doi.org/10.1016/j.socscimed.2024.117055>
- European Migration Network. (2023). Responses to long-term irregularly staying migrants: Practices and challenges in the EU and Norway. https://emn.no/wp-content/uploads/2023/06/Responses-to-long-term-irregularly-staying-migrants_EMN-report.pdf
- Fazel-Zarandi, M. M., Feinstein, J. S., & Kaplan, E. H. (2018). The number of undocumented immigrants in the United States: Estimates based on demographic modeling with data from 1990 to 2016. *PLOS ONE*, 13(9), e0201193. <https://doi.org/10.1371/journal.pone.0201193>
- Forskrift om tjenester til personer uten fast opphold. (2012). Forskrift om rett til helse- og omsorgstjenester til personer uten fast opphold i riket (FOR-2011-12-16-1255). Lovdata.
<https://lovdata.no/dokument/SF/forskrift/2011-12-16-1255>
- Helse- og omsorgsdepartementet. (2011). Forskrift om rett til helse- og omsorgstjenester til personer uten fast opphold i riket (FOR-2011-12-16-1255). Lovdata.

https://www.regjeringen.no/contentassets/66a108f24e7e424f8706587c441c7ac4/kg1_res_forskrift_tjenester_personer_uten_fast_opphold_161211.pdf

Hjelde, K. H. (2010). «Jeg er alltid bekymret»: Om udokumenterte migranter og deres forhold til helsetjenestene i Oslo (NAKMIs skriftserie om minoriteter og helse 1/2010).

<https://www.fhi.no/globalassets/dokumenterfiler/rapporter/2010/jeg-er-alltid-bekymret-nakmi-skriftserie-1-2010.pdf>

Kaufmann, D., & Walz, M. (2023). Irregular migration and the city. In R. Dilworth (Ed.), Oxford Bibliographies Online: Urban Studies. <https://doi.org/10.3929/ethz-b-000615144>

Kirkens Bymisjon. (2023). De usynlige barna: Erfaringsrapport om papirløse barn og barn av papirløse.

https://kirkensbymisjon.no/content/uploads/2024/09/Rapport_DeUsynligeBarna_2023.pdf

Kjelsaas, I., Pedersen, S., & Rødal, M. (2024). Kunnskapsgrunnlag om papirlause menneske i Vestland (Menon-publikasjon nr. 128/2024). <https://www.vestlandfylke.no/globalassets/statistikk-kart-og-analyse/rapportar-og-analysar/vestlandsanalysar/2024/menon-rapport-128-2024----kunnskapsgrunnlag-om-papirlause-menneske-i-vestland.pdf>

Legeforeningen. (2013). Papirløse innvandrere (Policynotat nr. 1/2013).

<https://www.legeforeningen.no/contentassets/618b14a32a8340e8a9cf8d90af22fd0e/papirlose-innvandrere.pdf>

Lillevik, R., & Tyldum, G. (2021). Irregulær bistand: En kartlegging av norske storbyers møter med irregulære migranter (Fafø-rapport 2021:15).

<https://www.fafø.no/images/pub/2021/20782.pdf>

NOAS. (2015, 26. mars). Norges papirløse underklasse. <https://www.noas.no/norges-papirlose-underklasse/>

Politiet. (u.å.). Hvor mange oppholder seg ulovlig i Norge? Hentet 12. november 2024, fra

<https://www.politiet.no/om-politiet/organisasjonen/sarorganene/politiets-utlendingsenhet/hvor-mange-oppholder-seg-ulovlig-i-norge/>

Politiets utlendingsenhet. (2017). Forsvunnet: Asylsøkere som forsvinner fra kjente adresser.

<https://www.politiet.no/globalassets/dokumenter-strategier-og-horinger/pu/forsvunnet-asylsokere-som-forsvinner-fra-kjent-adresse.pdf>

Refseth, A., & Sandve, E. (2011, 20. januar). – 500 papirløse i Kristiansand. NRK.

<https://www.nrk.no/sorlandet/--500-papirlose-i-kristiansand-1.7471792>

Utlendingsdirektoratet. (2024). Beboere i asylmottak etter statsborgerskap og status i søknad

(2024). <https://www.udi.no/statistikk-og-analyse/statistikk/beboere-i-asylmottak-etter-statsborgerskap-og-status-i-soknad-2024/>

Vollebæk, L. R. (2022). Sosialt arbeid med sårbare migranter: Kunnskap, regelverk og praktiske råd. RVTS Øst.

Zhang, L.-C. (2008). Developing methods for determining numbers of unauthorized foreigners in Norway (Statistisk sentralbyrå, Dokumentasjon 2008/11).

https://www.ssb.no/a/english/publikasjoner/pdf/doc_200811_en/doc_200811_en.pdf

Østreng, M. S. (2020). Retten til arbeid for ureturnerbare asylsøkere (Masteroppgave, Universitetet i Bergen). <https://bora.uib.no/bora-xmlui/handle/1956/24024>

Vedlegg

Kartleggingsskjema til kommunene

Takk for at du vil hjelpe oss i denne kartleggingen av papirløse migranter i Agder!

Det er frivillig å svare på dette kartleggingsskjemaet. Besvarelsen din vil behandles anonymt. Du kan navigere deg frem og tilbake i undersøkelsen ved å klikke på "forrige" og "neste". Ved å klikke på "neste" samtykker du til at vi kan benytte svarene dine.

Har du spørsmål til undersøkelsen kan du ta kontakt med analytiker Marte Birkedal Austenå, mba@oxford.no.

Med vennlig hilsen

Prosjektleder og sjefsanalytiker
Elisabet Sørfjorddal Hauge

Hva mener vi med papirløse migranter?

I denne undersøkelsen defineres papirløse migranter som personer som har fått endelig avslag på asylsøknaden sin (både de som bor og ikke bor på asylmottak) oppholder seg i Norge på grunnlag av falske opplysninger har overskredet visumets varighet (for eksempel turistvisum studentvisum, arbeidstillatelse eller au pair-visum) har ankommet Norge uten å registrere seg hos norske myndigheter (enten via grensepassering eller med båt).

Omfang og kontakt

Denne delen av spørreundersøkelsen handler om omfanget av papirløse migranter i din kommune, og kontakten du/dere eventuelt har hatt med dem.

Vet du om det oppholder seg papirløse migranter i din kommune?

- (1) Ja, det oppholder seg én eller flere papirløse migranter i min kommune
- (2) Nei, det oppholder seg ingen papirløse migranter i min kommune
- (3) Vet ikke

Kan du anslå hvor mange papirløse migranter som oppholder seg i din kommune?

Hvor bor de papirløse migrantene i din kommune?

- (1) For seg selv
- (2) Hos familie
- (3) Mottak
- (4) Kirke/trossamfunn
- (5) Annet _____
- (6) Vet ikke

Hva kjennetegner bakgrunnen de papirløse migrantene i din kommune (for eksempel opprinnelsesland, migrasjonsgrunn, alder og kjønn)?

Hvordan vil du beskrive livssituasjonen til denne/disse papirløse migranten(e) (for eksempel bosituasjon, arbeidsforhold, mobilitet, opplærings- og utdanningssituasjon, kontakt med offentlig tjenester og frivillige organisasjoner)?

Hvor mange papirløse migranter har du eller andre i din kommune hatt kontakt med det siste året?

- (1) 0
- (2) 1-5

(3) 6-10

(4) 11 eller flere

Hva gjaldt denne kontakten?

(1) Hjelp til å returnere

(2) Helsehjelp

(3) Bolig

(4) Annet _____

Kjenner du til papirløse migranter som bor andre steder i Agder?

(1) Ja

(2) Nei

Utdyp: Hvor mange kjenner du til og i hvilken del av Agder bor de?

Tiltak

I denne delen av undersøkelsen spør vi om tiltak som kan gjøres for å bedre papirløse migranternes livssituasjon i Agder.

Hvilke tiltak er gjort for å forbedre papirløse migranternes situasjon i din kommune?

Hvilke tiltak kan gjøres for å forbedre papirløse migranternes livssituasjon i Agder?

Hvem er de viktigste aktørene i din kommune for papirløse migranter?

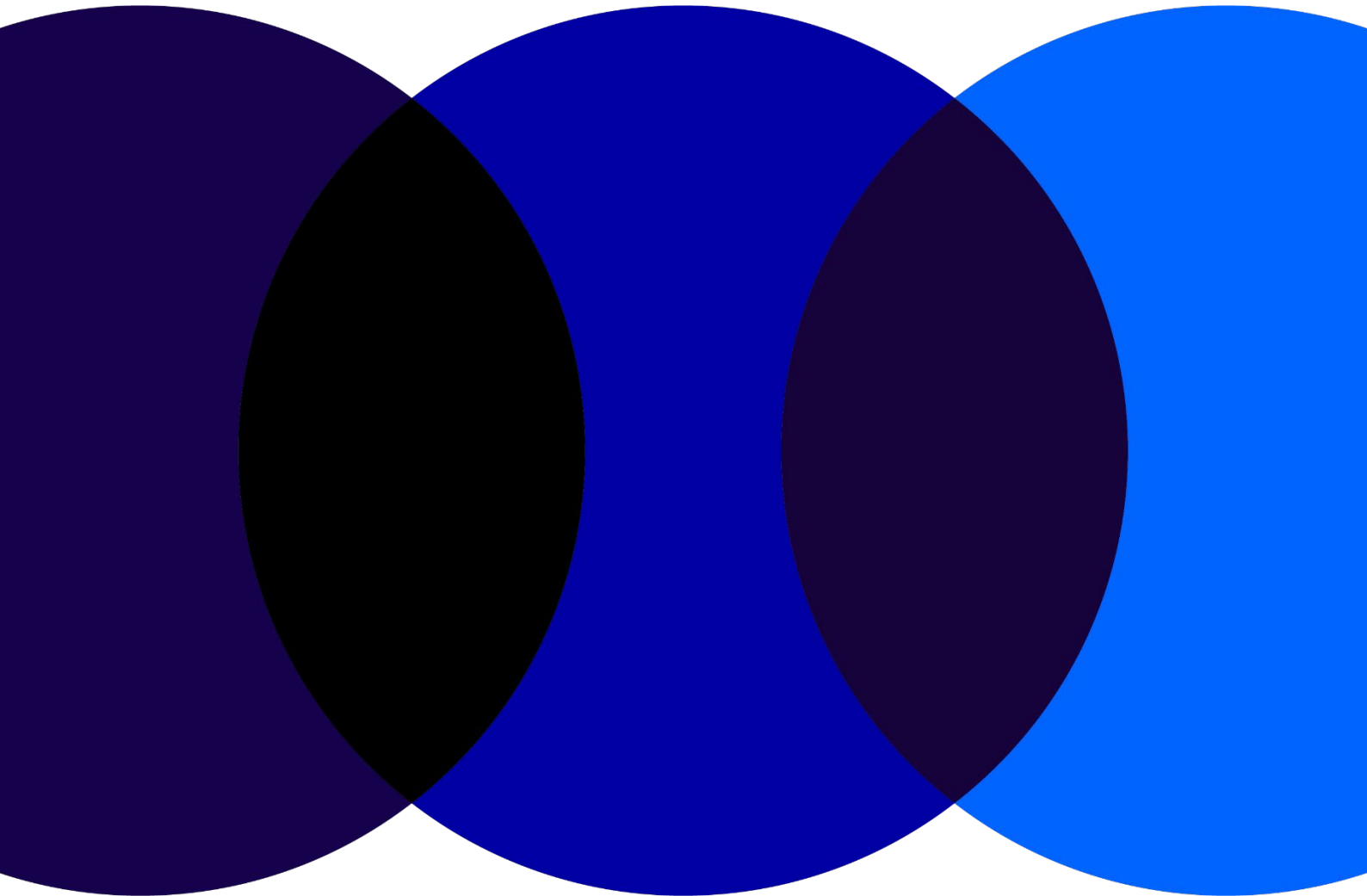
Har du noe mer du vil dele om papirløse migranternes situasjon, og kan vi i så fall kontakte deg for å gjennomføre et kort intervju ved behov?

- (1) Ja
- (2) Nei

Før undersøkelsen avsluttes, er det noe du vil legge til?

Tusen takk for at du tok deg tid til å svare på denne undersøkelsen!

Ha en fin dag videre!



OXFORD RESEARCH 

Oxford Research AS
Østre Strandgate 12
4610 Kristiansand
post@oxford.no